

za mošt za 11% 22 in 4 = 26 vin., za mošt za 12% 24 in 4 = 28 vinarjev, za mošt za 13% 26 in 4 = 30 vinarjev, s 14% 28 in 4 = 32 vin., s 15% 30 in 6 = 36 vin., s 16% 32 in 6 = 38 vin., s 17% 34 in 6 = 40 vinarjev, z 18% 36 in 6 = 42 vin. itd. Ker bodo mošti bržčas povprek imeli 16%, bi bila povprečna cena 38 vin. za liter. Toliko stane, kakor kaže vinogradniško knjigovodstvo, če trta srednje obrodi, pridelovane enega litra, in bi se vinogradnik, ki tako proda mošt, trudil čisto zastoj. Ubogi kmet bi naj torej skrbel in se potil ter vse leto trepetal zgolj za mestnega spekulant, ki se s kmetovim trudom neznansko bogati, se vse leto dobro redi in udobno, pa tudi razkosno živi! Primeri kažejo zaporedoma, da so ljudje, ki so začeli vinotrtivo brez krajcarja, čez 10 let toliko bogataši, da že lahko privatizirajo, čez 30 let pa milijonerji. Kmetje! Kakor nam vino tržeci ponujajo svoje cene, tako moramo mi kot producenti tudi ustanoviti svoje in se svojih držati. Kdor se za ošabnega spekulant trudi zastoj, je norec in sam svoj grobokop.

Politični ogled.

— **Cesar** letos ne bo šel za jesenski čas, kakor navadno, na svoj ogrski grad Gödölö, ampak ostane na Dunaju. Dne 5. oktobra je sprejel cesar grofa Stürgkha, dne 6. pa grofa Berchtolda. Oba ministra sta poročala vladarju o notranjem, oziroma zunanjem političnem položaju. Vladarjevo zdravje je še vedno zadovoljivo.

— **Državni zbor** je sklican za dne 21. oktobra ob 11. uri dopolne k zopetnemu zasedanju. Na dnevnem redu je razprava o novem davčnem (finančnem) načrtu.

— **Načelnik generalnega štaba**, Konrad pl. Hecendorff, o katerem so pisali listi, da bo odstopil, bo na željo cesarja, kakor se poročila z Dunaja, še nadalje ostal na svojem mestu. Cesar bo baje Konrada Hecendorffa v kratkem v znak zadovoljnosti imenoval za grofa.

— **Kranjski deželni zbor**. Razprava v kranjskem deželnem zboru so vedno bolj zanimive. Poslanec Slovenske Ljudske Stranke berejo v svojih govorih hude levite liberalnim zagarjem, kateri se spottikajo nad vsako, še tako koristno napravo. V seji dne 30. septembra se je končala razprava o deželnih električnih napravah na Završnici. Dva inženjerja-strokovnjaka sta izjavila v zbornici, da bo vsa naprava tekom časa prinašala deželni lepe dohodke. Deželni zbor ni hotel verjeti zabavljanju liberalca Ribnikarja ter je sprejel predlog poslanca Jarca, s katerim se izreka deželnemu odboru glede Završnice zaupanje. Nato so prišle na dnevni red razne manjše gospodarske zadeve. Pri razpravi o izboljšanju posestev (melioracije) se je razvidelo, kako kranjska dežela pod vodstvom naših mož skrbi za izboljšanje kmetij. V zadnjih letih se je iz državnih, deželnih in zasebnih sredstev izdalo za izboljšanje zemlje okroglo 23 milijonov kron. V l. 1912 se je uporabilo 1.134.833 K, dežela je dala od tega nad 300.000 K. Dr. Krek je govoril k temu predmetu in je izborno dokazal, da je Kranjska glede dobrega deželnega gospodarstva ena med prvimi avstrijskimi deželami. V tej seji se je sklenilo, da prispeva dežela večje svote k ustanovitvi Vajeniškega Doma v Ljubljani, v katerem se bodo vzgajali obrtniški vajenci. Liberalci so seveda tej ustanovitvi nasprotovali, ker se bojijo, da bi se obrtniški naraščaj v bodoče navajal h krščanski poštenosti. — V seji dne 2. oktobra je bilo v razpravi poročilo ustavnega odseka o občinskih posredovalnih uradih. Kranjski deželni zbor je dne 27. septembra 1911 sklenil ustanoviti po občinah posredovalne urade, ki imajo nalogo, preprečiti nepotrebne in drage pravde med občani. Iz poročila o delovanju teh uradov in govorov kmečkih poslancev je razvidno, da so ti mirovni uradi marsikatero nepotrebno pravdo preprečili. Liberalni in nemški poslanci, posebno advokatje, se hudo branijo te važne uvedbe, ker se bojijo izgube zaslužka. Sklenilo se je, da se poda javnosti natančno poročilo o dosedanjih uspehih teh uradov. V tej seji se je vršila zelo burna razprava radi liberalne interpelacije glede sestave porotniških imenikov. Deželni odbor je namreč naročil občinam, naj sestavijo porotniške liste strogo natančno in po postavi. Liberalci se bojijo, da bi vsled tega odslej ne imeli več večine na porotniških klopih. Že deželni predsednik baron Svare je liberalce močno zavrnil, ko pa je dobil besedo dr. Krek, so dobivali liberalci udarec za udarcem. Govornik je povdarjal, da so bili porotniški imeniki do sedaj v naših krajih tako sestavljeni, da so bili naši listi gotovo obsojeni, a nemškutarški in liberalni pa oproščeni. Za porotnike se jemljejo večinoma le gostilničarji in kramarji, ki so navdušeni liberalci, pri nas tudi nemškutarški. Govornik je ožigosal z ostrimi besedami početje liberalcev, ki so v boju proti njemu poklicali na pomoč neko nemško žensko, katera je zadnji čas s pomočjo liberalnih časnikov metala na dr. Kreka žaljive očitke. Cel liberalen in tudi naš štajerski nemškutarški tabor se je veselil pomoči, ki jim jo je ponudila ta ženska proti dr. Kreku. Pisava „Slovenskega Naroda“, „Narodnega Lista“ in njihov zaveznička „Stajerca“ je bila zadnji čas tako nesramna, da se je ogabila vsakemu poštemu človeku. In ker v naših krajih porotniki liberalne in nemškutarške uradnike, kakor nam je znano iz izkušnje, oprostijo, stoji dr. Krek proti temu grdemu zabavljanju

nju brez orožja pred sodiščem. Saj ona ženska, ki napada dr. Kreka, sama trdi, da se ji ne more nič zgoditi, kajti med 34 porotniki so vsi liberalci razen 8. Dr. Krek je končal svoja izvajanja tako-le: Zelim, da bi se iz te razprave izčistile razmere, da bi vsaj kot ljudje skupaj živeli drug pri drugem. To je korist dežele in naroda. Če pa to ni mogoče, potem mi fantje, kar nas je, skupaj držimo! (Gromovito ploskanje, ne pojenjajoče odobravanje in navdušenje.) Naj kdo drugi v zaupanju v prisegolomstvo dela, kar hoče, mi stojimo! Ein Soldat, treu und brav! — vsi eno! (Viharno navdušenje.) Na liberalce je govor dr. Kreka jako uplival, da si niso upali niti odgovarjati. Seveda liberalni časopisi še bodo dr. Kreka kljub temu blatili naprej. Po dr. Kreku je dr. Lampe v šaljivem govoru okreal liberalce, da so bili popolnoma pobiti. Nazadnje se je sprejel dr. Krekov predlog, naj vlada vse potrebno ukrene, da se od gosposke zbornice sklenjena preosnova porotnih sodišč ustavno izvrši. — V seji dne 3. oktobra se je pričela proračunska razprava. V tej seji je zopet govoril dr. Krek o bodočih gospodarskih in kulturnih nalogah deželnega zbora. Dr. Tavčar je očital v tej seji, da je S. L. S. glede volitev v mestni skupini prelomila besedo, ki jo je dala liberalcem. Na ta očitke, ki je brez vsake podlage, je dobil liberalni prvak in vsa njegova stranka od dr. Lampeta kot odgovor, da jo je dobri mož odkuril iz zbornice. Deželni glavar je prečital uradni zapisnik, ki dokazuje, da je dr. Tavčarjeva trditev neresnična. Prečital je izjavo, na kateri sta podpisana liberalna generala dr. Tavčar in dr. Triller, ki izpričujeta, da je liberalen očitke neosnovan. Dr. Lampe je v svojem govoru neusmiljeno pobijal pisavo liberalnega časopisa ter je rekel med drugim sledečo: „Časopisje, ki ga čita naše ljudstvo, je dobro, slabo je tisto časopisje, ki se rodi iz liberalnega polizobraženstva. Sloj, živčev v tem vzduhu, je tisti, ki kviri naše javno življenje. Kar se tiče Nemcev, berite „Štajerca“ (Zivahno pritrjevanje), ki ga plačujejo Nemci, da v slovenskem jeziku kviri in blati naš narod. (Burno pritrjevanje.) To je najgrši list na avstrijskem jugu! (Splošni klici: Res je!) In ravno slovensko liberalno časopisje s svojimi grdimi noticami daje Nemcem najbolj povod, da blatijo naš narod!“ (Velikansko pritrjevanje.) Govornik med drugim tudi povdarja: „Vsak ve, da smo mi Slovenska Ljudska Stranka! In to, kar je v tem imenu izraženo, z vsilo silo izvršujemo. Ne enega slučajja ne more nobeden navesti, da bi mi v tem pogledu ne bili svoje dolžnosti izvršili! Liberajci omenjate sodno službo. Ali imamo tam oblast mi? Ravno vi liberalci imate pri sodstvu več upliva, mi manj. S. L. S. je nastopila proti Hohenburgerju, pa je prišla liberalna stranka, nam padla v hrbet in branila Hohenburgerja! (Veliko pritrjevanje.) Kdo je pa tisti, ki vsako slovensko početje oslabljuje in onemogočuje? Vaša stranka! (Res je!) Vi se pritožujete, da se pri deželni vladi ne more v slovenskem jeziku občeševati. Jaz z vsakim dvornim svetnikom lahko slovensko občujem. Liberalna stranka pa je sprejela osebo, ki ni slovenskega rodu, ki je slovenskega jezika nezmožna (Velika veselost), to je Kamila Theimer. (Bučna veselost.) Ona vam pošilja same nemške dopise (Buren smeh), vi jih pa morate prestavljati, uradujete pa z njo nemško.“ (Velikanska krohota veselost.) Nato se je nadaljevala proračunska razprava. Vsi govorniki S. L. S. so naštevili liberalcem take gorke, da so bili ti kar iz sebe. Eni so utihnil in osramočeni gledali pod klop, drugi pa so se hudovali tako, da jih je moral deželni glavar poučiti, kako se imajo vesti v zbornici.

— **Goriški deželni zbor** je začel zborovati v sredo, dne 1. oktobra. Cesar je za deželnega glavarja imenoval načelnika italijanske krščanske socialne stranke, prošta dr. Faiduttija, za podglavarja pa slovenskega liberalca dr. Frankota. Dosedaj je bil na goriškem deželni glavar pristaš liberalne laške stranke. Zasedanje je otvoril tržaški cesarski namestnik, princ Hohenlohe, v laškem in slovenskem jeziku. Nato je govoril otvoritven govor glavar Faidutti, ki je rekel, da se bo napram Slovincem vedno držal načela krščanske pravičnosti, ki je temelj vsakemu blagostanju. Govoril je še podglavar Franko, na kar so poslanci storili obljubo. V drugi seji so se volili deželni odborniki. Iz kmečke skupine je bil izvoljen kršč. socialc Lah dr. Flego, za namestnika krščanski socialc Pičinini. Iz mestne skupine je bil izvoljen laški liberalc dr. Pinausig, za namestnika krščanski socialc grof Prandi; veleposstvo je izvolilo Slovence dr. Gregoriča, za namestnika pa liberalca dr. Frankota; iz cele zbornice je izvoljen Slovenec Domineo, za namestnika pa liberalc dr. Podgornik. — V ponedeljek, dne 6. t. m., je bila zopet seja, v kateri se je razpravljalo o izvršenih volitvah v deželni zbor in o namestnem povišanju deželne doklade na pivo od 4 na 8 K pri 100 litrih. Predlogo se je izročilo finančnemu odseku v rešitev.

— **Hrvatsko**. Komisar Škrlec je že popolnoma ozdravel. Za voditelje posameznih oddelkov vlade v Zagrebu je Škrlec imenoval same madžarone. Tudi za velike župane posameznih okrožij so imenovani pristaši vladne madžaronske stranke. Vse hrvatske stranke so radi teh imenovanj hudo razburjene. Domneva se, da bo Škrlec v kratkem razpisal nove volitve za hrvaški sabor ter upa, da dobi večino ne svojo stran. Madžaroni obračajo, a hrvaško ljudstvo bo obrnilo. — Dne 3. t. m. ponoči, nekako četrto po polnoči, se je zaslizal po Reki strahovit pok. V luki so zaznutili, da so se zagugali čolni in manjše ladje. Iz javnih prostorov in zasebnih hiš so hiteli ljudje na uli-

co in vse je povpraševalo, kaj se je zgodilo. Bila je eksplozija, tako močna, da so mislili nekateri, da je morda smodnišnica zletela v zrak. Zgodila se je eksplozija v palači reškega vladnega oblastnika (guvernerja) na trgu Municipio, kamor se je takoj zgrnila velikanska množica občinstva. Dognalo se je, da se je v poslopju poleg guvernerjeve palače razpočila bomba, ki jo je prinesel tjakaj človek, ki je prišel čez zidano vrtno ograjo. Odprl je potem okno v pritličju in položil bombo v sobo, jo zažgal s pomočjo kakih 4 metrov dolge užigalne vrvice in potem pobegnil. Bomba je napravila veliko škodo. Razbita so skoro vsa okna na guvernerjevi palači in prav tako tudi na bližnjih hišah. Vrtno ograjo za palačo je eksplozija razrušila in poslopje, v katerem se nahaja arhiv, je precej poškodovano. Stene so se razpokale, strop je bil ludo prizadet, a pohištvo in zlasti tamkaj se nahajajoči spisi so skoraj popolnoma uničeni. Zaprli so več sumljivih oseb.

— **Solnograško**. Nemci v solnograškem deželnem odboru tudi slabo gospodarijo, kakor naši štajerski. Proračun te dežele izkazuje za prihodnje leto 2,131.714 K primanjkljaja. Deželne doklade se bodo zvišale na 65%, poleg tega bodo pa še naložili 10% no doklado na vino in meso. Nemško gospodarstvo je v vseh deželah zares uzorno!

— **Ogrsko**. Včeraj, dne 8. oktobra, se je zopet pričelo zasedanje ogrskega državnega zbora. Vlada je vpoklicala v Budimpešto nad 300 orožnikov, da pomnoži z njimi državnozbornsko stražo. Vodja opozicije, poslanec Just, je na dobro obiskanem zborovanju v mestu Mako izjavil, da bo njegova in z njo vse druge opozicijske stranke nadaljevale oster odpor proti večini, posebno proti grofu Tisi. „S Tiso ne maramo miru, ampak zahtevamo, da se državni zbor razpusti.“ Pri novih volitvah upa opozicija vlado in večino premagati.

— **Na Balkanu**. Avstrijska in italijanska vlada sta po svojih poslanikih v Belgradu izročili srbski vladi opomin, da naj srbsko vojaštvo pri sedanjih bojih z Albanci ne prekorači albanske meje. Srbska vlada je izjavila, da bo ona le čuvala srbsko last in bo spodbila z vojaštvom albanske čete s srbskih tal. — Boji med Srbi in Albanci bodo skoro gotovo v kratkem končani. Srbi so prepodili Albance že skoro popolnoma s srbskega ozemlja. Dne 2. oktobra se je vršila v ozemlju Ljuma huda bitka. Srbski topovi so zlomili albansko premoč, Albanci so bežali. Srbske čete so dne 2. oktobra vkorakale v Debar in Ohrid, kjer so dan poprej po hudem boju premagali Srbi albanske čete. Bitka okoli Debarja je bila jako krvava in je trajala celo noč. Arnavti (albanski rod) so bili oplenili vse kraje, tako, da vlada zdaj glad. Arnavti so tudi vse poklali. Tako srbske kakor tudi grške čete se nahajajo sedaj že na albanskem ozemlju. S topovi Albanci sploh niso znali ravnati. Boj v Debru nadkrijuje vse grozote, kar se jih je zadnja leta na Balkanu zgodilo. Boj se je vršil po ulicah. Vsako hišo je bilo treba posebej osvojiti. Ko so izstrelili Albanci svoje streljivo, so se vrgli s sekirami na vojaške. Mož se je boril z možem. Izgube na obeh straneh znašajo nad 1000 mrtvih. Naposled so bili Albanci popolnoma razkropljeni. — Srbski ministrski predsednik Pašić je na Dunaju dne 3. t. m. posetil našega zunanega ministra Berchtolda, s katerim je imel daljši pogovor. Pašić je izjavil, da ga je ta pogovor zelo zadovoljil. Sodi se, da je razpoloženje tako v Avstriji kakor v Srbiji za zbliznanje obeh držav tako ugodno, da se mora smatrati kakor za gotovo, da nastanejo v kratkem med obema državama prijateljski odnosi. V političnih odnosih ne obstoje med obema državama skoro nikaka nasprotstva. Najvažnejše, to je albansko vprašanje, je urejeno. Tudi v gospodarskih vprašanjih se državi zblizujeta. — Spor med Turčijo in Grško se še ni polegel. Obe državi mobilizirata svoji armadi.

— **Italija**. Za laški državni zbor se pripravljajo nove volitve po novem volilnem zakonu, ki daje ljudstvu splošno volilno pravico, kakoršna je že uvedena za državni zbor pri nas. Po novem volilnem redu ima Italija 8,672.249 volilcev, in sicer celih 5 milijonov več kot prej. Katoličani se bodo udeležili letos po mnogih okrajih volitev, posebno v Gornji Italiji. V Rimu samem pa se katoličani vsled želje vs. Očeta ne bodo udeležili volitev. V poročilu, ki je objavljeno obenem s tem naznanilom, povdarja laška vlada posebno važnost laškega vojaškega odposlanstva v Afriki, ki je udarilo novo pot ljudskemu blagostanju. Kar se tiče zunanje politike, povdarja poročilo, da stoji Italija politično izborna. Trozveza je za celo Evropo temelj miru in podlaga krepkemu gospodarskemu razvoju. Glede vojaštva misli Italija sedaj peljati dveletno vojaško službo brez razlike stanu in orožja.

— **Kitajsko**. Dne 5. oktobra je bil za predsednika kitajske ljudovlade na novo izvoljen dosedanji predsednik Juansikaj. Ker je Juansikaj, kakor pišejo listi, mož odločne volje, se pričakuje, da bo znal ohraniti v veliki kitajski državi mir in red. — Zadnji spor med Japonsko in Kitajsko se je za sedaj mirno rešil. A stalen ta mir gotovo ne bo, ker bi Japonska rada na račun Kitajske povečala svoje pokrajine.

Razne novice.

Godovi prihodnjega tedna.

12. nedelja: 22. po Eukostih; Maksimilijan, škof in mučenik.
13. ponedeljek: Edvard, kralj, Koloman, mučenec.
14. torek: Kalist, papež; Domicijan, škof.